2022. június 9., csütörtök

P9_TA(2022)0240

Jogállamiság és a lengyel nemzeti helyreállítási terv lehetséges jóváhagyása

Az Európai Parlament 2022. június 9-i állásfoglalása a jogállamiságról és a lengyel nemzeti helyreállítási terv lehetséges jóváhagyásáról (Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz) (2022/2703(RSP))

(2022/C 493/10)

Az Európai Parlament,

— tekintettel az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 1. és 2. cikkére, 7. cikkének (1) bekezdésére és 19. cikkére,

— tekintettel az Európai Unió Alapjogi Chartájára,

— tekintettel a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról szóló, 2021. február 12-i (EU) 2021/241 európai parlamenti és tanácsi rendeletre [1] (RRF rendelet),

— tekintettel a Bizottság 2017. december 20-i, az EUSZ 7. cikkének (1) bekezdése alapján a lengyelországi jogállamiságról szóló, indokolással ellátott javaslatára: a jogállamiság Lengyel Köztársaság általi súlyos megsértése egyértelmű veszélyének megállapításáról szóló tanácsi határozatra irányuló javaslat (COM(2017)0835),

— tekintettel a lengyelországi helyzetre vonatkozóan az EUSZ 7. cikke (1) bekezdésének alkalmazásáról szóló bizottsági határozatról szóló, 2018. március 1-jei állásfoglalására [2],

— tekintettel a Lengyelország 2022. évi nemzeti reformprogramjáról szóló, Lengyelország 2022. évi konvergenciaprogramjára vonatkozó véleményt tartalmazó tanácsi ajánlásra irányuló 2022. május 23-i bizottsági ajánlásra (COM(2022)0622)(a továbbiakban: a 2022. évi európai szemeszter országspecifikus ajánlásai),

— tekintettel a jogállamiság Lengyel Köztársaság általi súlyos megsértése egyértelmű veszélyének megállapításáról szóló tanácsi határozatra irányuló javaslatról szóló, 2020. szeptember 17-i állásfoglalására [3],

— tekintettel az uniós költségvetés védelmét szolgáló általános feltételrendszerről szóló, 2020. december 16-i (EU, Euratom) 2020/2092 európai parlamenti és tanácsi rendeletre (a továbbiakban: a jogállamiságra vonatkozó feltételrendszerről szóló rendelet),

— tekintettel a Bizottság 2020. évi jogállamisági jelentéséről szóló, 2021. június 24-i állásfoglalására [4],

— tekintettel az uniós költségvetés védelmét szolgáló általános feltételrendszer alkalmazására vonatkozó iránymutatások létrehozásáról szóló, 2021. július 8-i állásfoglalására [5],

— tekintettel a Lengyelországban a tömegtájékoztatás szabadságáról és a jogállamiság helyzetének további romlásáról szóló, 2021. szeptember 16-i állásfoglalására [6],

— tekintettel a lengyelországi jogállamisági válságról és az uniós jog elsőbbségéről szóló, 2021. október 21-i állásfoglalására [7],

---

[1] HL L 57., 2021.2.18., 17. o.
[2] HL C 129., 2019.4.5., 13. o.
[3] HL C 385., 2021.9.22., 317. o.
[4] HL C 81., 2022.2.18., 27. o.
[5] HL C 99., 2022.3.1., 146. o.
[6] HL C 117., 2022.3.11., 151. o.
[7] HL C 184., 2022.5.5., 154. o.

— tekintettel a jogállamiságról és az Európai Bíróság ítéletének következményeiről szóló, 2022. március 10-i állásfoglalására ([8]),

— tekintettel az EUSZ 7. cikkének (1) bekezdése alapján Lengyelországgal és Magyarországgal kapcsolatban folyamatban lévő meghallgatásokról szóló, 2022. május 5-i állásfoglalására ([9]),

— tekintettel az Európai Unió Bírósága (EUB), valamint az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) ítélkezési gyakorlatára,

— tekintettel a Lengyelország helyreállítási és rezilienciaépítési terve értékelésének jóváhagyásáról szóló tanácsi végrehajtási határozatra irányuló, 2022. június 1-jei bizottsági javaslatra (COM(2022)0268),

— tekintettel a Tanácsnak és a Bizottságnak a jogállamiságról és a lengyel nemzeti helyreállítási terv (Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz) esetleges jóváhagyásáról szóló, 2022. június 7-i nyilatkozatára,

— tekintettel eljárási szabályzata 132. cikkének (2) és (4) bekezdésére,

A. mivel az Unió az emberi méltóság, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság és az emberi jogok – beleértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait is – tiszteletben tartásának értékein alapul, ahogyan azt az EUSZ 2. cikke meghatározza, és ahogyan azt az EU Alapjogi Chartája rögzíti, valamint ahogyan azt a nemzetközi emberi jogi szerződések is tartalmazzák; mivel a tagállamok ezen közös – az egyes tagállamok által saját akaratukból magukévá tett – értékei alkotják azoknak a jogoknak az alapját, amelyeket az Unióban élők élveznek;

B. mivel annak egyértelmű veszélye, hogy egy tagállam súlyosan megsérti az EUSZ 2. cikkében rögzített értékeket, nem csupán azt a tagállamot érinti, amelyben a veszély bekövetkezik, hanem kihat a többi tagállamra, a tagállamok egymás iránti kölcsönös bizalmára, magára az Unió jellegére és intézményeinek működésére, valamint az uniós polgárok uniós jog szerinti alapvető jogaira is;

C. mivel a lengyel kormány által – különösen az igazságszolgáltatási rendszerben – kezdeményezett változások a demokrácia és a jogállamiság súlyos sérelméhez vezettek;

D. mivel a Lengyelország helyreállítási és rezilienciaépítési terve értékelésének jóváhagyásáról szóló tanácsi végrehajtási határozatra irányuló javaslatról a biztosi testület által 2022. június 1-jén hozott döntés a jelentések szerint nem volt egyhangú;

E. mivel a 2021. októberi plenáris ülésen Ursula von der Leyen, a Bizottság elnöke három kritériumot vázolt fel a lengyel helyreállítási és rezilienciaépítési terv jóváhagyására vonatkozóan: a legfelsőbb bíróság fegyelmi tanácsának felszámolása; a bírákra vonatkozó fegyelmi eljárások reformja; valamint a fegyelmi tanács által felfüggesztett bírák visszahelyezése;

F. mivel a Parlament már többször felszólította a Bizottságot és a Tanácsot, hogy tartózkodjanak Lengyelország helyreállítási és rezilienciaépítési tervezetének jóváhagyásától mindaddig, amíg a lengyel kormány nem hajtja végre teljes mértékben és megfelelően az EUB és a nemzetközi bíróságok ítéleteit, és gondoskodjanak arról, hogy a terv értékelése garantálja a vonatkozó országspecifikus ajánlások betartását, különös tekintettel az igazságszolgáltatás függetlenségének biztosítására;

G. mivel Lengyelországban az igazságszolgáltatás terén még folyamatban vannak a reformok, és a közelmúltbeli törvényjavaslatok és a megvitatás alatt álló javaslatok nem szüntették meg ténylegesen az igazságszolgáltatási szervek függetlenségével és a fegyelmi eljárásokkal kapcsolatos valamennyi kifogásolt helyzetet; mivel a lengyel szenátus igyekszik módosítani ezeket a javaslatokat annak érdekében, hogy összhangba hozza azokat a bírói függetlenség elvével; mivel számos bíró még mindig fegyelmi eljárás alatt áll és/vagy nem került visszahelyezésre;

H. mivel a lengyel hatóságok számos olyan intézkedést hoztak a közelmúltban, amelyek közvetlen ellentmondásban állnak a Bizottság elnöke által meghatározott három feltétellel, egyebek között 2022 februárjában felfüggesztettek egy bírót, amiért az európai jogot és az európai bíróságok ítéleteit alkalmazta; mivel továbbá Lengyelország elnöke (a Nemzeti Igazságszolgáltatási Tanács (neo-NIT) kérésére) több mint 200 új, hiányos feltételekkel jelölt, úgynevezett „neo bírót”

([8]) Elfogadott szövegek, P9_TA(2022)0074.
([9]) Elfogadott szövegek, P9_TA(2022)0204.

nevezett ki, beleértve a Legfelsőbb Bírósághoz való négy kinevezést is; mivel továbbá 2022. március 10-én az igazságügyi miniszter kérésére az átpolitizált és teljesen alárendelt „Alkotmánybíróság” (úgynevezett „helyettesítő bírák” részvételével) aláásta az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikkének érvényességét Lengyelországban, megkérdőjelezve az EJEB és a lengyel bíróságok képességét a bírák kinevezése helyességének és a neo-NIT függetlenségének vizsgálatára;

I. mivel a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközről szóló rendelet egyértelműen meghatározza a nemzeti terv előkészítéséhez, jóváhagyásához és végrehajtásához szükséges feltételeket, 19. cikke és V. melléklete pedig meghatározza a Bizottság 11 kritériumát annak értékelésére, hogy az érintett tagállam által javasolt intézkedések várhatóan megelőzik, felderítik és korrigálják-e a korrupciót, a csalásokat és az összeférhetetlenséget a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében biztosított források felhasználása során; mivel a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközről szóló rendelet előírja, hogy az ellenőrzéssel és felügyelettel megbízott szerveknek rendelkezniük kell a feladataik független ellátásához szükséges jogi felhatalmazással és igazgatási kapacitással, és mivel maga a tanácsi végrehajtási határozattervezet hangsúlyozza, hogy a hatékony igazságügyi védelem a belső ellenőrzési rendszer működésének előfeltétele;

J. mivel a 2022. évi európai szemeszter országspecifikus ajánlásaiban a Bizottság kijelentette, hogy az igazságszolgáltatási rendszer függetlensége, hatékonysága és minősége e tekintetben alapvető elemek, és hogy Lengyelországban romlott a jogállamiság helyzete, és az igazságszolgáltatás függetlenségével kapcsolatos kételyek továbbra is komoly aggodalomra adnak okot, amit az EUB és az EJEB több ítéletében is megállapított;

K. mivel a 2022. évi európai szemeszter országspecifikus ajánlásaiban a Bizottság azt ajánlotta, hogy Lengyelország 2022-ben és 2023-ban tegyen intézkedéseket többek között a beruházási környezet javítása érdekében, különösen az igazságszolgáltatás függetlenségének megőrzése, a hatékony nyilvános konzultációk biztosítása és a szociális partnerek szakpolitikai döntéshozatali folyamatba való bevonása révén;

L. mivel a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz – amennyiben végrehajtása hatékony és annak során szigorúan betartják a jogállamiság és az uniós forrásokkal való hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elveit – várhatóan tompítja a Covid19-világjárvány uniós gazdaságokra és polgárokra gyakorolt legsúlyosabb hatásait, pozitívan járul hozzá az EU kilábalásához és rezilienciájához, valamint katalizálja a zöld és digitális átállást;

M. mivel a Bizottság szerint Lengyelország terve mérföldköveket tartalmaz az igazságszolgáltatás függetlensége és a beruházási környezet javítása tekintetében, és megteremti a helyreállítási és rezilienciaépítési terv hatékony végrehajtásához szükséges feltételeket; mivel a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében mindaddig nem folyósítható kifizetés, amíg nem igazolják e mérföldkövek teljesítését;

N. mivel a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközről szóló rendelet 13. cikkének (1) bekezdésével összhangban egyetlen 2021. december 31. után elfogadott terv sem jogosult előfinanszírozásra;

1. súlyos aggodalmának ad hangot amiatt, hogy a Bizottság 2022. június 1-jén pozitívan értékelte Lengyelország 2021. május 3-án benyújtott helyreállítási és rezilienciaépítési tervét, annak ellenére, hogy az ország jelenleg is és folytatólagosan megsérti az EUSZ 2. cikkében foglalt értékeket, köztük a jogállamiságot és az igazságszolgáltatás függetlenségét; megismétli, hogy az említett jogsértések fennállását számos bírósági ítélet, az uniós intézmények értékelései és álláspontjai – többek között a Parlament állásfoglalásai és az EUSZ 7. cikkének (1) bekezdése szerinti, folyamatban lévő eljárás – és más nemzetközi szervezetek is megfelelően dokumentálták; emlékeztet arra, hogy az EUB és az EJEB ítéleteinek való megfelelés és az uniós jog elsőbbségének való megfelelés nem képezheti alku tárgyát, és nem kezelhető alkualapként;

2. sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a helyreállítási és rezilienciaépítési tervben meghatározott feltételek nem irányozzák elő a jogellenesen felfüggesztett összes bíró korábbi tisztségébe való azonnali visszahelyezését, és sürgeti Lengyelország kormányát, hogy jelentősen gyorsítsák fel e bírák korábbi tisztségükbe való visszahelyezésének folyamatát, továbbá felszólítja a Bizottságot, hogy kövesse nyomon és segítse elő ezt a folyamatot; úgy véli, hogy a felfüggesztésről szóló határozat bírósági felülvizsgálata a bírák hivatalban maradása mellett folytatódhat; sajnálatosnak tartja és elítéli az egyes bírákkal szemben alkalmazott jelenlegi gyakorlatokat, például, hogy másik szervezeti egységbe helyezték át és/vagy visszatérésükkor kényszerszabadságra küldték, vagy hasonló olyan intézkedésekkel korlátozták őket, melyek sértik a lengyel bíróságok és az Európai Bíróság különböző ítéleteit;

3. határozottan sürgeti a Tanácsot, hogy csak abban az esetben hagyja jóvá Lengyelország nemzeti tervét a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében, ha az ország teljes körűen teljesíti a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközről szóló rendelet követelményeit és különösen az Unió pénzügyi érdekeinek az összeférhetetlenséggel és csalással szembeni védelméről szóló 22. cikkét, valamint az európai szemeszter valamennyi, a jogállamiság területére vonatkozó országspecifikus ajánlását, és végrehajtja az EUB és az EJEB összes vonatkozó ítéletét; emlékeztet arra, hogy nem valósulhat meg a tagállamok, az Európai Unió és hatóságaik közötti, kölcsönös elismerésen és kölcsönös bizalmon alapuló együttműködés, ha a jogállamiság tekintetében hiányosságok tapasztalhatók;

4. emlékeztet arra, hogy a jogállamiságnak és az EUSZ 2. cikkének való megfelelés előfeltétele az alaphoz való hozzáférésnek, hogy a jogállamisági feltételrendszer teljes mértékben alkalmazandó a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközre, és hogy a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében nem finanszírozhatók olyan intézkedések, amelyek ellentétesek az EUSZ 2. cikkében rögzített uniós értékekkel; emlékeztet arra, hogy a Bizottságnak nagyon körültekintően nyomon kell követnie a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz végrehajtása során az EU pénzügyi érdekeit érintő kockázatokat, valamint a jogállamiság elveinek tényleges vagy potenciális megsértését, és azonnali intézkedéseket kell tennie, ha az EU pénzügyi érdekeit sérelem érheti, összhangban a jogállamiságra vonatkozó feltételrendszerről szóló rendelettel és a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközről szóló rendelettel;

5. kitart amellett, hogy az Unió pénzügyi érdekeinek védelmével, a megfelelő ellenőrzési rendszer létrehozásával, az igazságszolgáltatás függetlenségével, valamint a csalás, az összeférhetetlenség és a korrupció megelőzésével és felderítésével és az ellenük való küzdelemmel kapcsolatos mérföldkövek és célok előfeltételek, és azokat az első kifizetési kérelem benyújtása előtt teljesíteni kell, és emlékeztet arra, hogy a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében nem kerülhet sor kifizetésre azok teljesítése előtt;

6. úgy véli, hogy az EUB és az EJEB valamennyi vonatkozó ítéletének teljes körű végrehajtásáig nem teljesíthetők kifizetések Lengyelország számára a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében; hangsúlyozza, hogy a Bizottság és a Tanács politikai felelősséggel tartozik fellépéseiért a Parlament felé;

7. tudomásul veszi a Bizottság azon döntését, hogy a Legfelsőbb Bíróság illegális fegyelmi tanácsának megszüntetését és a fegyelmi jogköröknek a Legfelsőbb Bíróság egy másik tanácsához történő áthelyezését a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében rendelkezésre álló források felszabadításának egyik kulcsfontosságú feltételeként határozza meg; sürgeti a Bizottságot, hogy alkalmazzon szilárd ellenőrzési mechanizmust és próbaidőt annak biztosítása érdekében, hogy az újonnan kijelölt tanács az EUSZ 19. cikkében előírtak szerint teljesítse a törvény által létrehozott, független és pártatlan bíróságra vonatkozó kritériumokat, mielőtt bármilyen forrást felszabadítanának; hangsúlyozza, hogy szigorúan be kell tartani a helyreállítási és rezilienciaépítési tervben előirányzott ütemtervet;

8. emlékeztet arra, hogy az EUB végzése Lengyelországra nézve kötelező, és Lengyelországnak továbbra is napi 1 millió EUR büntetést kell fizetnie, amíg nem tesz lépéseket a Legfelsőbb Bíróság fegyelmi tanácsával kapcsolatos ítéletek nyomán; felhívja ezért a Bizottságot, hogy vizsgálja meg a fegyelmi rendszer reformját annak biztosítása érdekében, hogy az szigorúan összhangban legyen az EUB ítéleteivel;

9. sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a „mérföldkövek” keretében nem foglalkoznak az illegitim alkotmánybíróság és az illegitim Nemzeti Igazságszolgáltatási Tanács (NIT) kérdésével, amelyek aláássák a NIT pártatlanságát és függetlenségét; felhívja a Bizottságot, hogy haladéktalanul indítson kötelezettségszegési eljárást ebben az ügyben;

10. sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a Bizottság nem nyújt tájékoztatást – többek között a Parlamentnek sem – a lengyel hatóságokkal folytatott tárgyalásokról; elvárja, hogy a Bizottság mielőbb és rendszeresen tájékoztassa a Parlamentet minden vonatkozó fejleményről;

11. emlékeztet továbbá, hogy a jogállamiság tiszteletben tartását és az uniós forrásokkal való hatékony és eredményes pénzgazdálkodást a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz teljes életciklusa alatt folyamatosan értékelni kell, és hogy a mérföldkövek és célok kielégítő teljesítése és a kapcsolódó kifizetések feltételezik, hogy a már kielégítően teljesített mérföldkövekhez és célokhoz kapcsolódó intézkedéseket nem vonták vissza; hangsúlyozza, hogy a Bizottságnak tartózkodnia kell a finanszírozás folyósításától, és adott esetben vissza kell fizettetnie a pénzeszközöket, amennyiben ezek a feltételek már nem teljesülnek;

12. emlékeztet rá, hogy a Bizottságnak a Szerződések őreként minden rendelkezésére álló eszközt fel kell használnia az EUSZ 2. cikkében rögzített értékeknek való megfelelés és az uniós jogszabályok elsődlegességének biztosítása érdekében;

13. emlékeztet arra, hogy a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz célja az EU és tagállamai, köztük Lengyelország helyreállításának elősegítése és rezilienciájának fokozása; sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a lengyel kormány intézkedései miatt a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó finanszírozás még nem jutott el Lengyelország lakosságához és régióihoz;

14. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Tanácsnak, a Bizottságnak, valamint a tagállamok kormányainak és parlamentjeinek.